

Pozdravni nagovor predsednika na posvetu Trajnostni razvoj: med realnostjo, nerazumevanjem in vizijo

Razvojni forum - Trajnostni razvoj: med realnostjo, nerazumevanjem in vizijo
Govor predsednika Državnega sveta mag. Blaža Kavčiča
Državni svet Republike Slovenije, 30. marec 2010

Spoštovane udeleženke in udeleženci današnjega posveta, cenjena direktorica Umanotere gospa mag. Vida Ogorelec Wagner, spoštovani referenti in vsa zainteresirana javnost!

Veseli me, da vas lahko v imenu Državnega sveta pozdravim v prostorih slovenskega parlamenta, kjer se sprejemajo odločitve o najpomembnejših zadevah našega skupnega življenja. Seveda imajo še posebno težo tiste odločitve, ki usmerjajo in uresničujejo kompleksne razvojne vizije z dolgoročnimi posledicami. Naj zato že uvodoma poudarim, da je izjemnega pomena, da tisti, ki imajo v rokah vzvode oblasti, dejansko razumejo, za kaj pri razvoju, še posebej v njegovi trajnostni obliki, v resnici gre.

S trajnostnim razvojem se v Državnem svetu v zadnjem času srečujemo pravzaprav pri vsakem strokovnem posvetu, ki ga organiziramo skupaj s civilno družbo, z vladnimi in nevladnimi organizacijami, pa naj gre za problematiko kmetijstva, urejanja prostora in poselitvene politike, razvojnih priložnosti, kot je gozdarstvo, les in lesna predelava, turizem ali energetika in izraba obnovljivih virov energije itd. Ob tem pa se trajnostni razvoj v javnih diskusijah v Državnem svetu praviloma navezuje na pojmovanje kakovosti življenja. Prav tako razumevanje trajnostnega razvoja je najti tudi v novejših dokumentih OZN, saj uradna opredelitev trajnostnega razvoja OZN povezuje vse tri razvojne stebre: zagotavljanje ekonomske, ekološke in socialne dobrobiti na način, ki ne ogroža možnosti za zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Pri tem ni nepomembno, da socialna dobrobit vključuje tudi ohranjanje kulturne identitete.

Kaj torej »razvoj« sploh je? Vrsto let je prevladovalo stališče, da gre pri razvoju za izključno empirično ekonomsko kategorijo. Lani je na konferenci, organizirani pod češkim predsedovanjem EU v Pragi, eden od govornikov podal zanimivo izjavo, s katero je relativiziral uveljavljeno percepcijo o "razvoju", in sicer je menil, da »kdor dandanes ocenjuje razvoj po bruto dohodku in finančni uspešnosti, se obnaša kot človek, ki bi se hotel v veselju 21. stoletja orientirati s pomočjo 5000 let stare kitajske priprave za določanje severnega pola! Škoda, ki jo človeštvu že zdaj povzroča degradacija okolja in izguba narave je neprimerno večja, kot je vsa škoda zaradi trenutne gospodarske krize.« Te besede je izrekel direktor za upravljanje poslov s svetovnimi trgi pri Deutsche Bank AG in svetovalec OZN za ekonomski razvoj Pavan Sukhdev. Izrečene misli nedvoumno kažejo, da se sodobna ekonomija nahaja na pomembni paradigmatiski prelomnici - vse bolj je namreč jasno, da razvoj ne more biti več definiran zgolj kot rast nacionalnega prihodka na prebivalca in da gibanje BDP le malo pove o realni kvaliteti življenja ljudi.

Govora je torej o povsem drugačnem konceptu razumevanja razvoja, kot smo ga poznali do sedaj. Posledica tega pa je potreba po čimprejšnjem oblikovanju novih pristopov za merjenje napredka v državah. Za Slovenijo to konkretno pomeni čimprejšnjo dopolnitev kazalnikov za spremljanje ekonomske aktivnosti s t.i. evropskimi kazalniki trajnostnega razvoja - na primer ugotavljanje okoljskih trendov in merjenje najboljših praks.

A osrednja dilema sedanjega časa je večplastnost fenomena globalizacije. Pozitivni učinki globalizacije so vidni in pogosto promovirani - hiter tehnični in tehnološki razvoj,

zniževanje proizvodnih stroškov, napredek znanosti. Negativni učinki globalizacije pa so dejansko tudi vidni, a jih redko dovolj konsekventno pripišemo delovanju globalizacije. Gre za razpadanje socialnih in okoljskih struktur. Doseganje ekstraprofitov v dobro transnacionalnih korporacij je povezano s podružbljenimi stroški, porazdeljenimi na davkopllačevalce, socialne in okoljske erozije. Premalo je prisotno spoznanje, da negativni socialni in okoljski trendi niso spodrseljaj, ampak logičen proizvod sistema. Pospešeno vstopamo v morda najstrašnejši –izem v zgodovini človeštva. Neo-liberalizem ali bolje neo-konzervativizem. Temeljna lastnost tega –izma je, da z nominalnimi vrednotami svobodnega trga, konkurence, privatiziranih nekdanjih javnih storitev – v dejanskem življenju proizvaja ukinjanje trga – monopole, nekdanjih javne storitve pa so v privatizirani režiji dražje in manj dostopne državljanom. Vsebolj izrazito deluje sistem srkanja dodane vrednosti iz globalnega prostora v dobro globalno delujočih elit. Vrednost se izloča iz narodnih gospodarstev v transnacionalni prostor, vsebolj v davčne oaze.

Globalna finančna in gospodarska kriza sta se z veliko naglico podaljšali v socialno. Številke o naraščajoči brezposelnosti so same po sebi dovolj zgovorne. Tu pa je še velika kriza vrednot, ki jo je ekonomska kriza v svojem bistvu le razgalila - številne navidezne razvojne odločitve so vodili pohlep, brezobzirno izkoriščanje človeških in naravnih resursov, finančne prevare in sistemske zlorabe... Vse to ne morejo biti več pravi družbeni temelji nadaljnega razvoja.

Družbeni razvojni cilj bi moral biti izboljšanje kakovosti življenja - povečanje ravni blaginje in svobode vseh državljanov, merjeno s kazalniki človekovega razvoja, socialnih tveganj in družbene povezanosti. Gre za strateško razvojno vprašanje sedanjosti in prihodnosti, ki ponuja tudi Sloveniji priložnost, da postane država blaginje in kakovostnega življenja v sožitju z naravo. Vendar, kako lahko zagotovimo, da bo Slovenija v novem strateško-razvojnem ciklusu, v katerega vstopamo, zagotovila uresničevanje načel trajnosti? Sedaj že lahko trdimo, da le trajnostni razvoj upošteva številne do sedaj zanemarjene a pomembne dimenzije, od okoljskih, energetske, do prostorsko urbanih in potrošniških. Dovolite mi, da omenim le primer: ključni aktualni izziv slovenske družbe v fazi prilagajanja gospodarstva po krizi bo prehod v nizkoogljično, konkurenčno ter ekološko učinkovito gospodarstvo, ki bo ob vsem tem spodbujalo ustvarjanje novih delovnih mest. Gre za resnično velik razvojni izziv, novo obliko »tranzicije« slovenskega gospodarstva, ki iz različnih razlogov postaja nujnost. Podnebne spremembe, upadanje biotske raznovrstnosti, omejeni energetski viri, nizka stopnja dodane vrednosti, slaba konkurenčnost in nizka stopnja inovativnosti, 100.000 nezaposlenih državljanov itd. so problemi, ki zahtevajo ukrepanje. In kje iskati poti iz težav in smeri nadaljnega razvoja, če ne ravno v resursih, s katerimi razpolagamo sami. To so poleg ljudi z znanjem in ustvarjalnimi potenciali tudi naravni resursi kot je npr. les, ki pokriva več kot polovico površja Slovenije. Z dobrim gospodarjenjem z gozdovi ter z ustrezno obdelavo in uporabo lesa je moč doseči dolgoročno izjemno pozitivne učinke na podnebje, okolje, naravo, izboljšati pa tudi energetske, gospodarske ter zaposlitvene bilanco države. Po nekaterih ocenah bi z bolj sistematičnim in multidisciplinarnim pristopom do lesno-predelovalne industrije, z nekaj več pogumne inovativnosti na tem področju lahko ustvarili kar dodatno milijardo eurov dodane vrednosti in 30.000 dostojnih delovnih mest. Pri zelenjavi pokrivamo okrog 8% lastnih potreb. Tudi tu imamo usposobljeno delovno silo, trg, znanje in potencial tisočev delovnih mest. Potrebno je aktivno pristopiti k oblikovanju konkretnih nacionalnih poslovnih modelov. Norčevanje iz

narodnega interesa tu ne pomaga. Na vse to kažejo tudi izkušnje držav iz naše neposredne okolice.

Spoštovani,

globalni trendi podnebnih sprememb, energetske varnosti, konkurence in medsebojne povezanosti človeštva v začetku 21. stoletja predstavljajo izzive, ki jim, če bomo nadaljevali sedanje razvojne vzorce, nikakor ne moremo biti kos. Hkrati ti globalni procesi lahko prinesejo vrsto gospodarskih priložnosti za Slovenijo, ki jih lahko izkoristimo le z njihovim razumevanjem in ustreznim odzivom nanje. Državni svet se bo še naprej z vso resnostjo vključeval v razpravo o razvojnih vprašanjih, in sicer s posveti kot je današnji, v dialogu s civilno družbo in strokovno javnostjo.

Naj vam le še zaželim uspešno strokovno delo in prijetno druženje.

Hvala.